

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne S., so sídlom v B., zastúpenej JUDr. R., advokátkou so sídlom v P., proti žalovaným 1/ V. a 2/ M., bývajúcim v S., zastúpeným JUDr. M., advokátom so sídlom v S., o určenie vlastníckeho práva, vedenej na Okresnom súde Humenné pod sp. zn. 9 C 154/2004, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 22. septembra 2008 sp. zn. 2 Co 96/2007, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky

1. konanie o dovolaní žalovaných proti výroku rozsudku Krajského súdu v Prešove z 22. septembra 2008 sp. zn. 2 Co 96/2007 o náhrade trov konania **z a s t a v u j e**,
2. **z r u š u j e** rozsudok
 - a) Krajského súdu v Prešove z 22. septembra 2008 sp. zn. 2 Co 96/2007 a
 - b) Okresného súdu Humenné z 30. marca 2007 č.k. 9 C 154/2004-128,
3. vec vracia Okresnému súde Humenné na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Humenné rozsudkom z 30. marca 2007 č.k. 9 C 154/2004-128 určil, že výlučným vlastníkom pozemku v katastrálnom území H., ktorý je vedený na liste vlastníctva č. X. ako parcela č. X. – záhrada vo výmere X. m² (ďalej len „parcela č. X.“), je žalobkyňa. Žalovaným uložil povinnosť parcelu č. X. do 15 dní vypratať a odovzdať žalobkyni. Žalobkyni nepriznal náhradu trov konania. V odôvodnení uviedol, že žalobkyňa a JUDr. J. uzavreli 27. júla 2001 zámennú zmluvu, predmetom ktorej bola na jednej strane parcela č. X. vo výlučnom vlastníctve Slovenskej republiky a na druhej strane parcela č. X. – zastavaná plocha vo výmere X. m² zapísaná na liste vlastníctva č. X. pre katastrálne územie S. vo výlučnom vlastníctve JUDr. J.. Rozhodnutím Okresného úradu v Humennom, katastrálneho odboru z 27. júla 2001 č. V. bol na základe tejto zámennej zmluvy povolený vklad

vlastníckeho práva k parcele č. X. v prospech JUDr. J.. Neskôr ale Katastrálny odbor v S., Katastrálny úrad v Prešove rozhodnutím z 24. januára 2002 č. V. zrušil rozhodnutie o povolení vkladu do katastra nehnuteľností. Aj toto zrušujúce rozhodnutie bolo zrušené, a to rozhodnutím Úradu geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky z 25. júla 2002 č. L.. Napokon rozhodnutím predsedníčky tohto úradu z 9. februára 2004 č. L. bolo zrušené aj rozhodnutie Úradu geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky z 25. júla 2002 č. L.. Podľa právneho názoru súdu prvého stupňa v dôsledku týchto rozhodnutí „zostalo v platnosti“ rozhodnutie Katastrálneho úradu v Prešove z 24. novembra 2002 č. V., ktorým bolo zrušené rozhodnutie povoľujúce vklad vlastníckeho práva k parcele č. X. v prospech JUDr. J.. Vzhľadom na to nemohol JUDr. J. zámennou zmluvou nadobudnúť jej vlastníctvo. Právne úkony nasledujúce po uzavretí zámennej zmluvy, ktoré obsahovali prejavy vôle previesť vlastníctvo tejto parcely na ďalšie osoby (z JUDr. J. na jeho dcéru I. a potom z jej vlastníctva do vlastníctva žalovaných), sú preto neplatné (§ 39 Občianskeho zákonníka). So zreteľom na uvedené skutkové a právne okolnosti súd prvého stupňa zároveň žalovaným, ktorí sú v katastri nehnuteľností zapísaní ako vlastníci parcely č. X. na základe neplatného právneho úkonu, uložil povinnosť vydať predmetnú parcelu žalobkyni – skutočnej vlastníčke tejto parcely (§ 126 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Výrok, ktorým žalobkyni nepriznal náhradu trov konania (§ 142 ods. 1 O.s.p.) odôvodnil tým, že žalobkyni žiadne trovy nevznikli.

Na odvolanie žalovaných Krajský súd v Prešove rozsudkom z 22. septembra 2008 sp. zn. 2 Co 96/2007 napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa zmenil tak, že žalobu zamietol. Účastníkom konania nepriznal náhradu trov konania. Odvolací súd sa nestotožnil s právnymi závermi, na ktorých súd prvého stupňa založil svoje rozhodnutie, pričom nesúhlas s jeho právnym posúdením veci odôvodnil predovšetkým poukazom na § 28 ods. 1 až 4 zákona č. 162/1995 Z.z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon). Uviedol, že „jedným zo základných atribútov právneho štátu je princíp právnej istoty, ktorého súčasťou je aj dôvera subjektov práva v platné právo a ochrana nadobudnutých práv. Pokiaľ žalovaní v čase nadobudnutia vlastníckeho práva od vlastníčky I., zapísanej v liste vlastníctva k predmetnej nehnuteľnosti, a v čase, keď nejestvovalo žiadne zrušujúce rozhodnutie správneho orgánu o povolení vkladu vlastníckeho práva, nadobudli dobromyseľne vlastnícke právo k nehnuteľnosti, stali sa jej vlastníkmi v súlade so zákonom. Samotné zrušujúce rozhodnutie predsedníčky Úradu geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky z 9. februára 2004, teda po dobe takmer

3 rokoch od povolenia vkladu v tomto smere nemôže mať vplyv na nadobudnutie vlastníckeho práva žalovaných k tejto nehnuteľnosti už aj s ohľadom na skutočnosť, že dobromyseľne nadobudnuté práva sú chránené a ochranu poskytuje tak Občiansky zákonník, ako aj ustanovenie § 65 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní. V danej veci v čase uzavretia zmluvy o prevode nehnuteľnosti z I. na žalovaných existoval právoplatne povolený vklad do katastra nehnuteľností, menovaná bola vedená ako vlastníčka a žalovaní dobromyseľne nadobudli vlastnícke právo od nej“. Keďže v danej veci neboli splnené podmienky ani pre potvrdenie ani pre zrušenie rozhodnutia, odvolací súd zmenil rozsudok súdu prvého stupňa podľa § 220 O.s.p. a žalobu zamietol ako nedôvodnú. Výrok rozhodnutia, ktorým účastníkom konania nepriznal náhradu trov konania, odôvodnil odvolací súd poukazom na § 224 ods. 2 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p. s tým, že žalobkyňa nebola v konaní úspešná a žalovaní náhradu trov konania nežiadali.

Proti výroku uvedeného rozsudku odvolacieho súdu o trovách konania podali dovolanie žalovaní. Podaním z 20. februára 2009 toto dovolanie vzali späť. Vzhľadom na uvedený dispozitívny úkon žalovaných dovolací súd konanie o ich dovolaní zastavil (§ 243b ods. 5 O.s.p.).

Rozsudok odvolacieho súdu napadla dovolaním aj žalobkyňa (pozn.: v ďalšom sa dovolací súd zaoberá len dovolaním tejto účastníčky), ktorá namietla, že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Záver odvolacieho súdu, že v prípade I., ktorá mala nadobudnúť vlastníctvo parcely č. X. od JUDr. J., a tiež v prípade žalovaných, ktorí mali nadobudnúť vlastníctvo tejto parcely od I., išlo o nadobudnutie dobromyseľné, nemá podklad vo výsledkoch vykonaného dokazovania. V čase uzatvárania týchto (následných a len účelovo urobených) zmlúv už prebiehali konania, v ktorých sa posudzovala zákonnosť postupu katastrálneho úradu pri rozhodovaní o vklade do katastra nehnuteľností v prospech JUDr. J.. Uvedené osoby o týchto konaniach vedeli, a preto nemohli byť dobromyseľné. Z dôvodov, na ktoré správne poukázal už súd prvého stupňa, nemohli nadobudnúť vlastníctvo parcely č. X. od JUDr. J., ktorý nebol jej vlastníkom. Z týchto dôvodov dovolateľka žiadala napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

Žalovaní vo vyjadrení k dovolaniu žalobkyne navrhli dovolanie zamietnuť, lebo napadnutý rozsudok odvolacieho súdu je vecne správny. O dobromyseľnosti nadobudnutia práv v danom prípade niet pochýb. Vo vyjadrení k dovolaniu zároveň požiadali o náhradu trov dovolacieho konania.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpená advokátkou (§ 241 ods. 1 O.s.p.) proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.), preskúmal rozsudok odvolacieho súdu bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) a dospel k záveru, že treba zrušiť nielen dovolaním napadnutý rozsudok, ale aj rozsudok súdu prvého stupňa.

V zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci a c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi; obligatórne sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

I keď žalobkyňa namietala len to, že napadnutý rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), dovolací súd vzhľadom na § 242 ods. 1 druhá veta O.s.p. skúmal, či dovolaním napadnutý rozsudok nebol vydaný v konaní, v ktorom došlo k procesnej vade konania uvedenej v § 237 O.s.p. V dovolacom konaní ale existencia vady tejto povahy nevyšla najavo.

Rovnako so zreteľom na § 242 ods. 1 druhá veta O.s.p. dovolací súd skúmal, či v konaní nedošlo k tzv. inej procesnej vade konania majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.). Na takúto vadu musí dovolací súd prihliadnuť aj vtedy, ak nie je v dovolaní namietaná. O vadu tejto povahy ide tiež vtedy, ak súd skutkové závery, z ktorých vyvodil svoje právne závery, založil na výsledkoch dokazovania nevykonaného v súlade so zákonnými ustanoveniami upravujúcimi spôsob vykonania dokazovania určitým dôkazným prostriedkom. Zo spisu vyplýva, že v konaní na súdoch oboch nižších stupňov došlo k vade uvedenej povahy.

O tom, ako v tej – ktorej veci prebiehalo súdne konanie (vrátane dokazovania) na súdoch nižších stupňov, môže dovolací súd usudzovať len z obsahu spisu, osobitne zo zápisníc o súdnych pojednávaniach (viď § 40 ods. 1 O.s.p. a § 122 ods. 1 O.s.p.).

V spise je založený celý rad listinných dôkazov. Ide najmä o rozhodnutie Krajského úradu v Prešove, katastrálneho odboru zo 4. júla 2001 č. X. (č.l. 8 až 11 spisu), rozhodnutie Okresného úradu S., katastrálneho odboru z 13. marca 2001 č. X. (č.l. 12 spisu), zámennú zmluvu z 27. júla 2001 (č.l. 13 a 14 spisu), list vlastníctva č. X. (č.l. 16 až 22 spisu), list vlastníctva č. X. (č.l. 23 až 25 spisu), výpis z listu vlastníctva č. X. (č.l. 29 spisu), list vlastníctva č. X. (č.l. 30 a 31 spisu), geometrický plán (č.l. 32 spisu), rozhodnutie Katastrálneho úradu v Prešove z 15. marca 2004 č. V. (č.l. 36 až 40 spisu), rozhodnutie Úradu geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky z 9. februára 2004 č. L. (č.l. 41 až 42 spisu), rozhodnutie Katastrálneho úradu v Prešove z 24. januára 2002 č. V. (č.l. 43 a 44 spisu), rozhodnutie Úradu geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky z 25. júla 2002 č. L. (č.l. 45 až 48 spisu), protest Okresnej prokuratúry v Humennom z 9. januára 2004 č. P. (č.l. 49 až 51 spisu), rozhodnutie Krajského úradu v Prešove, katastrálneho odboru z 22. augusta 2000 č. X. (č.l. 79 až 81 spisu), rozhodnutie Úradu geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky z 26. júla 2004 č. P. (č.l. 111 až 114 spisu).

Podľa § 129 ods. 1 O.s.p. sa dôkaz listinou vykoná tak, že predseda senátu alebo samosudca na pojednávaní listinu alebo jej časť prečíta alebo oznámi jej obsah; to neplatí, ak súd vo veci nenariaďuje pojednávanie.

V danom prípade obsah zápisníc z pojednávaní, ktoré sa uskutočnili na Okresnom súde Humenné 16. septembra 2005 (č.l. 65 až 67 spisu), 8. novembra 2005 (č.l. 69 a 70 spisu), 13. decembra 2005 (č.l. 72 až 76 spisu), 21. februára 2007 (č.l. 104 a 105 spisu) a 30. marca 2007 (č.l. 122 až 126 spisu) svedčí o tom, že dokazovanie ani jednou z týchto listín nebolo vôbec vykonané. Pritom z odôvodnenia rozsudku súdu prvého stupňa vyplýva, že súd prvého stupňa vyvodzoval skutkové zistenia, na ktorých založil právne posúdenie veci, aj z vyššie označených listín.

Odvolačný súd uvedenú procesnú vadu konania, ku ktorej došlo v konaní na súde prvého stupňa, prehliadol (v odôvodnení svojho rozsudku uviedol, že súd prvého stupňa

„vykonal vo veci rozsiahle dokazovanie, avšak vec nesprávne právne posúdil“). Neuvedomil si, že ak skutkové zistenia súdu prvého stupňa neboli podložené procesne správnym dokazovaním (dokazovaním vykonaným spôsobom, ktorý určuje zákon), nemal a ani nemohol mať pre svoje právne závery žiadne podklady. Navyše, sám sa tiež dopustil procesného pochybenia, keď bez akéhokoľvek doplnenia alebo zopakovania dokazovania zaujal odlišné skutkové závery (najmä o dobromyseľnosti následných nadobúdateľov), z ktorých potom vyvodil opačný právny záver, že žalobkyňa nie je vlastníčkou parcely č. X. a neoprávnene sa domáha jej vydania.

Ustanovenie § 213 ods. 2 O.s.p. umožňuje odvolaciemu súdu, aby na základe opakovaného dokazovania dospel k vlastnému zisteniu skutkového stavu, ktoré môže byť odlišné od skutkového zistenia, ktoré urobil súd prvého stupňa. Ak sa však odvolací súd chce odchyliť od skutkových zistení súdu prvého stupňa, musí dokazovanie sám opakovať a zadovážiť si tak rovnocenný podklad pre odlišné hodnotenie v zmysle § 132 O.s.p. Je neprípustné, aby odvolací súd ku svojim odlišným skutkovým zisteniam, vedúcim k odlišnému právnemu záveru, dospel bez vykonania dokazovania.

Obsah zápisníc z pojednávania pred odvolacím súdom zo 17. septembra 2008 (č.l. 151 a 152 spisu) a z 22. septembra 2008 (č.l. 153 spisu) svedčí o tom, že odvolací súd nevykonal žiadne dokazovanie. Doplnením dokazovania alebo jeho zopakovaním nie je totiž podanie správy o doterajšom priebehu konania povereným členom senátu, oboznámenie napadnutého rozsudku, prečítanie odvolania, ani vyjadrenie zástupcov účastníkov konania k veci na odvolacom pojednávaní.

V dôsledku vyššie uvedených procesných pochybení súdov oboch nižších stupňov došlo v konaní k tzv. inej procesnej vade konania majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.). Najvyšší súd Slovenskej republiky vzhľadom na to zrušil v celom rozsahu nielen zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu (vrátane súvisiaceho výroku o náhrade trov konania), ale aj ním zmenený rozsudok súdu prvého stupňa a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie (§ 243b ods. 3 O.s.p.). S prihliadnutím na dôvody, ktoré viedli k potrebe zrušiť tieto rozhodnutia, nezaoberal sa ďalšími námietkami uvedenými v dovolaní (vrátane námietky, že napadnuté rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 10. februára 2010

JUDr. Emil F r a n c i s c y, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Klaudia Vrauková